

24.6.2010

PAZIŅOJUMS KOMITEJAS LOCEKĻIEM

Temats: Lūgumraksts Nr. 1894/2009, ko „*Asociación de mujeres cineastas y de medios audiovisuales, CIMA*” vārdā iesniedza Spānijas valstspiederīgā *Cristina Andreu*, par pozitīvu diskrimināciju, ko Spānijas Kultūras ministrijas jaunie noteikumi paredz ieviest kinoindustrijas valsts atbalsta jomā

1. Lūgumraksta kopsavilkums

Lūgumraksta iesniedzēja apgalvo, ka Kultūras ministrija savā jaunajā rīkojumā, ar ko piešķir valsts atbalstu kinoindustrijai (Spānijas Kultūras ministrijas 2009. gada 19. oktobra Rīkojums Nr. 2834/2009), ir izmainījusi likmes. Jaunās likmes zināmā mērā balstās uz pozitīvu diskrimināciju un piešķir lielāku vērtību tiem projektiem, ko iesniegušas sievietes. Lūgumraksta iesniedzēja apgalvo, ka šie kritēriji ir pretrunā Eiropas Kopienu Tiesas tiesu praksei lietā C-450/93 un C-409/95, jo tie sievietēm piešķir automātisku priekšrocību, lai gan agrāk sievietes un vīrieši bija objektīvi vienlīdzīgā stāvoklī.

2. Pieņemamība

Atzīts par pieņemamu 2010. gada 29. martā. Komisijai pieprasīta informācija saskaņā ar Reglamenta 202. panta 6. punktu.

3. Komisijas atbilde, kas saņemta 2010. gada 24. jūnijā

„Lūgumraksts

Lūgumraksta iesniedzēja apgalvo, ka Spānijas Kultūras ministrijas Rīkojums ir pretrunā Eiropas Savienības tiesību aktiem par dzimumu līdztiesību.

Tas ir 2009. gada 19. oktobra Rīkojums Nr. 2834/2009, ar ko nosaka noteikumus par valsts atbalsta piešķiršanu kinoindustrijai.

It īpaši lūgumraksta iesniedzēja kritizē Rīkojuma 28. pantu, kurā noteikts:

„28. pants. Projektu novērtēšana

1. Projektus saskaņā ar 104. pantu novērtē Atbalsta piešķiršanas komiteja kinoscenāriju izstrādes un filmu projektu attīstības jomā, un šī Komiteja, ievērojot minētajā pantā noteiktās procedūras un kārtību, atbilstīgi maksimālajam iespējamajam punktu skaitam novērtē šādus aspektus:

a) ierosinātā mākslas filmas projekta oriģinalitāte un kvalitāte — līdz 45 punktiem. Šai sakarībā 20 punktus piešķir, ja projekts ir balstīts uz kinoscenāriju, kas izstrādāts, izmantojot saskaņā ar 19. pantu iegūtu finansējumu;

b) budžets, tā atbilstība projektam un finansēšanas plāns — līdz 25 punktiem;

c) producenta kredītvērtējums un radošās apvienības un ar to saistīto uzņēmumu finanšu un darbības rādītāju vērtējums — līdz 25 punktiem;

d) filmas režisore ir sieviete, kas līdz šim nav producējusi mākslas filmu — 5 punkti.

2. Novērtējumu, kas aprakstīts 1. punkta a) apakšpunktā, veic atsevišķi, nodrošinot pieteikuma iesniedzēja anonimitāti. Izvēloties vienu no diviem projektiem, kuri šajā vērtējumā ieguvuši vienādu punktu skaitu, pirms pārējos apakšpunktos noteikto aspektu novērtēšanas priekšroku dod projektam, kura režisore vai kinoscenārija autore ir sieviete. Attiecīgā gadījumā šādu priekšroku secīgi dod projektiem, sākot ar projektu, kas ieguvis lielāko punktu skaitu. Priekšroka automātiski vairs netiek dota, ja attiecībā uz kopējo atbalstīto projektu skaitu ir panākta abu dzimumu vienlīdzība.

Lūgumraksta iesniedzēja norāda, ka Spānijas kinoindustrijā nenoliedzami pastāv būtiska vīriešu un sieviešu nevienlīdzība. Lūgumrakstā norādīta atsauce uz nesen veiktu pētījumu, kura secinājumos minēts, ka sievietes veidojušas tikai 7 % no Spānijā uzņemtajām filmām, sarakstījušas tikai 15 % kinoscenāriju un producējušas tikai 21 % filmu.

Tomēr lūgumraksta iesniedzēja kritizē iepriekš minētajā Ministrijas rīkojumā pieļautās pozitīvās darbības divu iemeslu dēļ.

Lūgumraksta iesniedzēja apgalvo, ka, no vienas puses, šis rīkojums negarantē pozitīvu ietekmi uz dzimumu līdztiesību, it īpaši tāpēc, ka tajā nav noteikti skaidri mērķi un uzraudzības un vērtēšanas metodes.

No otras puses, lūgumraksta iesniedzēja apgalvo, ka Rīkojums var veicināt „individualizētu konkurenci starp vīriešiem un sievietēm” un var tikt apstrīdēts, pamatojoties uz vienlīdzīgu iespēju principa pārkāpumu. Lūgumraksta iesniedzēja apgalvo, ka Rīkojums ir pretrunā Eiropas Savienības tiesību aktiem, it īpaši diskriminācijas aizliegumam dzimumu dēļ, kā to interpretējusi Eiropas Kopienų Tiesa tās 1995. gada 17. oktobra spriedumā *Kalanke* lietā C-450/93 un 1997. gada 11. novembra spriedumā *Marschall* lietā C-409/95.

Tā vietā lūgumraksta iesniedzēja aicina īstenot īpašus sieviešu atbalsta pasākumus. Viņa ierosina šādu alternatīvu priekšlikumu.

„*CIMA* [...] pieprasa attiecībā uz visām palīdzības formām ieviest īpašu punktu sistēmu projektiem, kuru režisores vai producentes ir sievietes vai kuru kinoscenāriju autores ir sievietes. It īpaši šajā sistēmā būtu jāparedz šāda punktu piešķiršanas kārtība: „5 punkti, ja tiek nodrošināta atbilstība jebkuram no turpmāk minētajiem kritērijiem: filmas režisore ir sieviete, kinoscenārija autore ir sieviete vai filmu producē sieviete, kurai pieder vismaz 60 % autortiesību uz filmu, un/vai galvenā producente ir sieviete; 8 punktus piešķir, ja tiek nodrošināta atbilstība diviem no minētajiem kritērijiem, un 10 punktus piešķir, ja tiek nodrošināta atbilstība trīs kritērijiem”.

Komisija saņēma līdzīgu sūdzību no *CIMA* laikā, kad tā veica iepriekš minētā pasākuma

valsts atbalsta novērtējumu. Komisija savā lēmumā par valsts atbalstu N587/09¹ ņēma vērā *CIMA* pausto kritiku un norādīja, ka „ninguna norma comunitaria impone a los Estados miembros la obligación de garantizar que la mitad de las ayudas a la actividad cinematográfica se atribuya a películas escritas o dirigidas por mujeres.

Eiropas Savienības tiesību akti

LESD 157. panta 3. punktā noteikts:

„1. Visas dalībvalstis nodrošina to, lai tiktu ievērots princips, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu.

[..]

3. Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju nosaka pasākumus, lai nodrošinātu to, ka nodarbinātības un profesiju jautājumos ir ievērots princips, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un vienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem, tostarp arī princips, ka tie par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu.

4. Lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem darbā, vienādas attieksmes princips neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest pasākumus, kas dod īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētajam dzimumam, tā pārstāvjiem atvieglinot iesaistītos darbā vai arī novēršot vai kompensējot viņu profesionālās izaugsmes trūkumu.”

Padomes Direktīva 2006/54/EK aizliedz diskrimināciju dzimuma dēļ nodarbinātības un profesiju jautājumos.

It īpaši šīs direktīvas 14. pantā noteikts:

„1. Ir aizliegta tieša vai netieša diskriminācija dzimuma dēļ valsts vai privātajā sektorā, tostarp valsts iestādēs, attiecībā uz:

a) nosacījumiem darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanas iespējām, to skaitā atlases kritērijiem un darbā pieņemšanas nosacījumiem, lai kāda būtu darbības nozare, un visos profesionālās hierarhijas līmeņos, ieskaitot paaugstināšanu amatā;

b) pieejamību visu veidu un visu līmeņu profesionālajai orientācijai, profesionālajai sagatavošanai, kvalifikācijas celšanai un pārkvalificēšanās iespējām, ieskaitot praktiskā darba pieredzi;

c) nodarbinātības un darba nosacījumiem, tostarp atlaišanu no darba, kā arī darba samaksu, kā noteikts Līguma 141. pantā;

d) dalību un iesaistīšanos kādā darba ņēmēju vai darba devēju organizācijā vai jebkādā organizācijā, kuras biedri ir nodarbināti konkrētā profesijā, ieskaitot šādu organizāciju sniegtās priekšrocības. [..]”

Turklāt Direktīvā 2006/54/EK noteikta prasība dalībvalstīm īstenot tiesas un/vai administratīvās procedūras, lai nodrošinātu iespēju personām, kuras uzskata, ka ir diskriminētas, vērsties iestādēs.

Lai izprastu lūgumraksta iesniedzējas argumentu, ir jāņem vērā arī Eiropas Kopienų Tiesas spriedumi viņas minētajās lietās.

Eiropas Kopienų Tiesa savā spriedumā *Kalanke* lietā noteica:

„[...] Vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm princips attiecībā uz pieeju nodarbinātībai, profesionālo izglītību un paaugstināšanu amatā, kā arī darba nosacījumiem liedz piemērot dalībvalstu tiesību normu, piemēram, šo tiesību normu, gadījumos, kad

¹ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/ii/by_case_nr_n2009_0570.html#587

vienlīdzīgi kvalificēti vīrieši un sievietes kandidē uz vienu un to pašu paaugstinājumu, automātiski dot priekšroku sievietēm jomās, kur sievietes ir nepietiekami pārstāvētas; par nepietiekamu pārstāvību uzskata situāciju, kad sievietes nav vismaz puse no darbiniekiem attiecīgās personāla grupas noteiktā algas līmenī vai organizācijas shēmā paredzētajos funkcionālajos līmeņos.”

Eiropas Kopienų Tiesa savā spriedumā *Marschall* lietā noteica:

„[...] Vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm princips attiecībā uz pieeju nodarbinātībai, profesionālo izglītību un paaugstināšanu amatā, kā arī darba nosacījumiem neliedz piemērot valsts tiesību normu, kas uzliek par pienākumu priekšroku dot kandidātēm sievietēm tajās valsts dienesta nozarēs, kurās sievietes attiecīgā amata līmenī ir mazāk pārstāvētas nekā vīrieši, gadījumos, kad kandidāte sieviete un kandidāts vīrietis ir vienlīdz labi kvalificēti spēju, kompetences un profesionālā snieguma ziņā, izņemot, ja vien kādi apsvērumi attiecībā uz konkrētā kandidāta vīrieša personību neliek izšķirties viņam par labu, ar noteikumu, ka

– katrā individuālajā gadījumā kandidātiem vīriešiem, kuru kvalifikācija ir tāda pati kā kandidātēm sievietēm, norma garantē, ka tiks veikts objektīvs kandidatūru novērtējums, ņemot vērā visus kritērijus attiecībā uz kandidātu personību, un kandidātēm sievietēm piešķirtās priekšrocības netiks ievērotas, ja viens vai vairāki no šiem kritērijiem liks izšķirties par labu kandidātam vīrietim, un

– šādi kritēriji nedrīkst diskriminēt kandidātes sievietes.”

Abos lūgumraksta iesniedzējas minētajos gadījumos Eiropas Kopienų Tiesa atsaucas uz Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīvas 76/207/EEK 2. panta 1. un 4. punkta noteikumiem. Šie noteikumi vairs nav spēkā. Diskriminācijas dzimuma dēļ aizliegums nodarbinātībā, kā noteikts Direktīvas 76/207/EEK 2. panta 1. punktā, patlaban ir paredzēts Direktīvas 2006/54/EK 14. pantā. Un iespēja noteikt pasākumus, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas vīriešiem un sievietēm, kas bija paredzēti Direktīvas 76/207/EEK 2. panta 4. punktā, patlaban ir paredzēta LESD 157. panta 3. punktā (bijušais EKL 141. pants).

Lietas analīze

Komisija uzskata, ka lūgumraksta iesniedzējas apgalvojumi nav pareizi vai vismaz nav iemesls, lai uzsāktu pārkāpumu procedūras pret Spāniju.

Pirmkārt, jānorāda, ka lūgumraksts attiecas uz Eiropas Savienības dzimumu līdztiesības tiesību aktu jautājumu, jo tas skar situāciju saistībā ar pieeju pašnodarbinātībai, kā noteikts iepriekš minētās Direktīvas 2006/54/EK 14. pantā.

Lūgumraksta iesniedzēja apgalvo, ka Spānijas Kultūras ministrijas Rīkojums Nr. 2834/2009 ir pretrunā ES tiesību aktiem divu iemeslu dēļ.

No vienas puses, viņa apgalvo, ka Rīkojums negarantē pozitīvu ietekmi uz dzimumu līdztiesību.

No otras puses, viņa apgalvo, ka tas ir pretrunā diskriminācijas aizliegumam dzimuma dēļ. Turklāt viņa ierosina alternatīvus priekšlikumus šīs iespējamās problēmas risināšanai.

Attiecībā uz pirmo lūgumraksta iesniedzējas argumentu jānorāda, ka Eiropas Savienības tiesību akti nepieprasa, lai dalībvalstis pieņemtu pasākumus, kas dod priekšrocības sievietēm. Kā skaidri noteikts iepriekš minētajā LESD 157. panta 4. punktā, dalībvalstis var pieņemt šādus pasākumus, taču tām nav pienākuma to darīt. Attiecīgi, ja dalībvalsts nepieņem pasākumus, kas dod priekšrocības sievietēm, vai ja tās pieņemtie pasākumi nav pietiekami vērienīgi vai efektīvi, attiecīgā dalībvalsts nepārkāpj Eiropas Savienības tiesību aktus.

Attiecībā uz otro lūgumraksta iesniedzējas izvirzīto argumentu būtu jānorāda vairāki aspekti.

Pirmkārt, sievietēm sniegtās priekšrocības saskaņā ar Rīkojuma Nr. 2834/2009 28. panta 2. punktu nerada šaubas par finansēto projektu kvalitāti, jo izvēle vienmēr tiek izdarīta starp diviem vienlīdz labiem projektiem, kuriem piešķirts vienāds punktu skaits kvalitātes novērtējumā.

Turklāt saskaņā ar 28. panta 2. punkta noteikumiem attiecīgā gadījumā šī galīgā priekšrocība automātiski vairs netiek dota, ja attiecībā uz kopējo atbalstīto projektu skaitu ir panākta abu dzimumu vienlīdzība. Tādējādi, pamatojoties uz apstrīdēto izvēli, starp personām, kuras iesniedz vienlīdz labus projektus, kopējais sieviešu skaits, kuru projekti tiek finansēti, nepārsniedz vīriešu skaitu

Lūgumraksta iesniedzēja arī norāda, ka Spānijas kinoindustrijā pastāv būtiska vīriešu un sieviešu nevienlīdzība.

Nobeigumā jānorāda, ka lūgumraksta iesniedzējas ierosinātā alternatīvā sistēma neuzlabotu situāciju. Situācija neuzlabotos pat tādā gadījumā, ja tiktu atbalstīts lūgumraksta iesniedzējas ierosinājums un izmantota formāla vienlīdzīgas attieksmes principa interpretācija. Vēl ļaunāk — ņemot vērā šajā vēstulē minēto, tā vien šķiet, ka, ja tiktu izmantoti lūgumraksta iesniedzējas izvirzītie alternatīvie ierosinājumi, situācija vēl vairāk pasliktinātos.

Patiesībā lūgumraksta iesniedzējas kritizētā pašreizējā sistēma nodrošina finansēto projektu kvalitāti, jo sievietēm priekšroka tiek dota tikai tādā gadījumā, ja finansēšanai pieteikti projekti ir vienlīdz kvalitatīvi.

Taču, ja Komisija ir pareizi izpratusi lūgumraksta iesniedzējas ierosinājumu, pamatojoties uz viņas ierosināto alternatīvo sistēmu, sievietēm tiktu dota priekšroka pat tādā gadījumā, ja viņu projekti būtu zemākas kvalitātes nekā vīriešu iesniegtie projekti. Šo novērtējumu īsumā var skaidrot šādi.

Lūgumraksta iesniedzēja ierosina, lai alternatīvā sistēma paredzētu „ievieš īpašu punktu sistēmu projektiem, kuru režisores vai producentes ir sievietes vai kuru kinoscenāriju autores ir sievietes”. Filmu projekti, kuru režisores, kinoscenāriju autores vai producentes ir sievietes, papildus saņemtu 5 punktus, ja tiktu nodrošināta atbilstība vienam no šiem kritērijiem, 5 punktus, ja tiktu nodrošināta atbilstība diviem kritērijiem, un 10 punktus, ja tiktu nodrošināta atbilstība visiem trim kritērijiem.

Šī sistēma veicinātu šādas situācijas veidošanos.

Veicot novērtējumu atbilstīgi vienlīdzības kritērijam, projektam, ko iesniedz vīrietis, tiktu piešķirti 45 punkti. Tajā pašā laikā, pamatojoties uz projekta, ko iesniegusi sieviete, kvalitātes kritēriju, tam tiktu piešķirti 40 punkti. Saskaņā ar ierosināto sistēmu projekts, ko iesniedzis vīrietis, nesaņemtu finansējumu no atbalsta sistēmas, taču sievietes iesniegts projekts saņemtu. Iznākums būtu šāds, jo sievietes iesniegtam projektam tiktu piešķirti papildus 10 punkti tikai tāpēc, ka tajā iesaistīta sieviete, neskatoties uz to, ka tas ir sliktāks par pārējiem projektiem.

Turklāt jānorāda, ka Direktīvā 2006/54/EK noteikta prasība dalībvalstīm īstenot tiesas un/vai administratīvās procedūras, lai nodrošinātu iespēju personām, kuras uzskata, ka ir diskriminētas, vērsties iestādēs.

Spānija ir transponējusi šo direktīvu, pieņemot „*Ley Organica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres*”.

Dalībvalstis ir atbildīgas par to, lai tiktu nodrošināta pareiza un efektīva Kopienas tiesību aktu īstenošana valstu tiesiskajā regulējumā. Komisija kā līgumu uzraudzītāja cieši uzrauga Kopienas tiesību aktu īstenošanu valstu līmenī un veic nepieciešamos pasākumus, kā to paredz EK līgums, ja dalībvalstīs tiek konstatēti Kopienas tiesību aktu pārkāpumi.

Taču, ja transponēšana īstenoja atbilstīgi, kā tas ir Spānijas gadījumā, personas, kura uzskata, ka ir diskriminēta, ziņā ir sākt tiesvedību valsts tiesību aktos paredzētajā kārtībā un iesniegt

prasību par iespējamiem pārkāpumiem valsts tiesās. Direktīvu piemērošanas kontrole attiecībā uz atsevišķiem gadījumiem ir valsts jurisdikcijas kompetencē.

Komisija uzskata, ka, pamatojoties uz pieejamo informāciju, nevar secināt, ka apstrīdētais valsts pasākums ir skaidri pretrunā piemērojamo Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām.

Turklāt šajā konkrētajā gadījumā, kas skar patiešām sarežģītu jautājumu, tikai valsts tiesas var izmeklēt visus būtiskos faktus šajā lietā.

Tāpēc Komisija nesāks pārkāpumu procedūras pret Spāniju, pamatojoties uz pilsones izvirzītajiem faktiem.

Secinājumi

Komisija ir rūpīgi izvērtējusi lūgumraksta iesniedzējas apgalvojumus. Pamatojoties uz pieejamo informāciju, nevar secināt, ka apstrīdētais valsts pasākums ir skaidri pretrunā piemērojamo Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām.

Tāpēc Komisija nesāks pārkāpumu procedūras pret Spāniju, pamatojoties uz pilsones izvirzītajiem faktiem.

Katrā ziņā Spānijā ir pieejami nepieciešamie juridiskie instrumenti, lai pilsoņi spētu aizsargātu savas dzimumu vienlīdzības tiesības piemērojamo Eiropas Savienības tiesību aktu noteikumu nozīmē, kas ietver attiecīgo Eiropas Kopienu Tiesas praksi šai sakarībā.”